

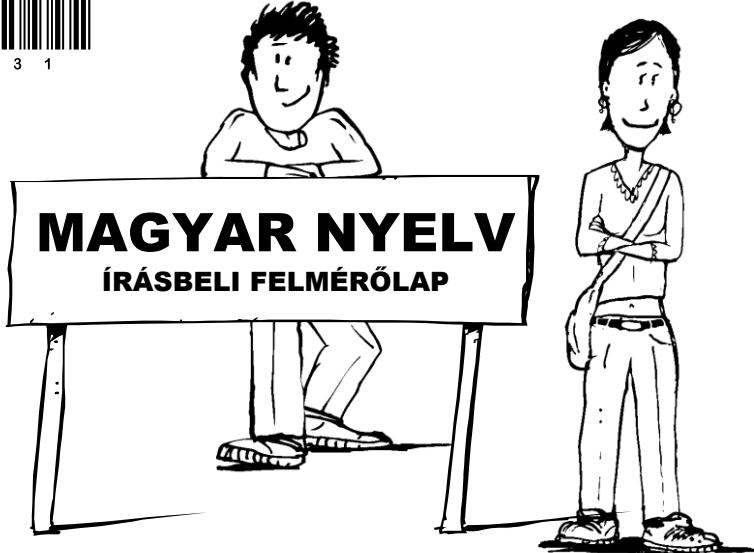

A tanuló kódszáma:

Državni izpitni center

**9.
osztály**

2021. május 4., kedd / 60 perc

Engedélyezett segédesszerek: a tanuló által hozott kék vagy fekete töltőtoll vagy golyóstoll.

**9. osztályos
ORSZÁGOS TUDÁSFELMÉRÉS**

ÚTMUTATÓ A TANULÓNAK

Figyelmesen olvasd el ezt az útmutatót!

Kódszámmodat ragasd, illetve írd be a jobb felső sarokban levő keretbe!

Mielőtt a feladatok megoldásába kezdenél, óvatosan tépd ki a mellékletet, amelyen a szövegek találhatók!

Ezután figyelmesen olvasd el az egyes feladatok utasításait, és oldd meg a feladatokat!

Minden feladat esetében a választ az erre a célra kijelölt helyen írd a keretbe!

Írott betűkkel, olvashatóan írjál, a helyesírási szabályoknak megfelelően!

Ha tévedtél, válaszodat húzd át, majd írd le a helyeset!

Az olvashatatlan válaszokat és a zavaros javításokat nulla ponttal értékeljük.

Ha valamelyik feladatot túl nehéznek találod, ne időzz sokat ott, inkább fogj hozzá a következő megoldásához!

Ha marad időd, a megoldatlan feladatokhoz később térj vissza!

Ha befejezted a munkát, még egyszer ellenőrizd a megoldásokat!

Bízzál önmagadban és képességeidben! Sok sikert kívánunk.

A felmérőlap terjedelme 16 oldal, ebből 1 üres.

N 2 1 1 1 3 1 3 1 0 2

N 2 1 1 1 3 1 3 1 0 3

3/16

MELLÉKLET AZ I. RÉSZHEZ

„Ne rám figyeljetek, hanem a tudósokra!” – Greta Thunberg üzen a világnak

- (1) *Greta Thunberg neve az utóbbi egy évben szinte fogalommá vált az egész világon, és folyamatosan számos összefüggésben felmerül. Amit a fiatal lány mindannyiunkkal közölni akar, egyszerű és világos üzenet: nincs több időnk. Még Magyarországon sincs.*
- (2) 2018 nyarán európai rekordokat döntő hőhullámok és erdőtüzek sörörtek végig kontinensünk északi felén. A tűz nem kevés svéd földterületet pusztított el. Az akkor tizenöt éves Greta ezért egy napon, iskola helyett, leült a svéd parlament elő. Egyedül ült az aszfalon, mert senki sem csatlakozott hozzá. Egyetlen társa a „Skolstrejk för klimatet”, azaz „Iskolai sztrájk a klímáért” feliratú molinó volt.
- (3) A szigorú tekintetű tinédzser lány arca és felhívása egy csapásra bezárta a világajtót. Azóta Greta Thunbergról sok minden lehet mondani, de magányosnak már aligha nevezhető. A diáklány minden pénteken a parlament elő vonult sztrájkolni, és hétről hétre egyre többen csatlakoztak hozzá világszerte. Így született a „Fridays for Future” mozgalom, amely hónapokon belül globális méreteket öltött. 2019 márciusáig több mint 2 millió diák és fiatal 135 országban tartott iskolai demonstrációkat.
- (4) Néhány héttel a 16. születésnapja után Greta részt vett a Davosban megrendezett világgazdasági fórum éves találkozóján. Felszólította a világ vezetőit, hogy érezzék át végre a bolygó helyzetének a súlyosságát. „Nem akarom, hogy reménykedjetek” – mondta a közönségnek. „Azt akarom, hogy pánikoljatok. Érezzétek a féleelmet, amit én érzek minden nap! Cselekedjetek! Úgy viselkedjetek, mintha égne a házunk! Mert pontosan ez történik!”
- (5) 2019 tavaszától Greta élete inkább egy filmhez hasonlítható, mint egy tinilány átlagos hétköznapihoz. A Davosban elmondott beszéd és a kitartó sztrájk eredményeként még márciusban Nobel-békedíjra jelölték. A Time Magazin a világ egyik legbefolyásosabb emberének nevezte, és feltette a címládára. Nem sokkal később találkozott Ferenc pápával, Barack Obamával, de még maga a Terminátor is mellé állt a klímaharcban.
- (6) Júliusban Greta és az általa alapított „Fridays for Future” mozgalom kapta az Amnesty International nemzetközi jogvédő szervezet legrangosabb kitüntetését, a Lelkiismeret Nagykövete-díjat, amellyel olyan embereket és csoportokat tüntetnek ki, akik „lelkiismeretüknek megfelelően cselekedve, előmozdítják az emberi jogok ügyét”.
- (7) Szeptemberben repülés helyett vitorlás hajón szelte át az Atlanti-óceánt, hogy az Egyesült Államokban részt vegyen a globális felmelegedésről szervezett konferencián. Itt alaposan beolvasott a szenátoroknak, és elhangzott a fontos mondat, ami az egész Greta Thunberg-jelenségre magyarázatot adhat: „Ne rám figyeljetek, hanem a tudósokra!”
- (8) Greta felszólítása azóta nyert igazán értelmet, hogy elmondta leghíresebb beszédét az ENSZ Klímacsúcson, New Yorkban: „Az emberek szenvednek, az emberek haldokolnak. Egész ökoszisztemák omlanak össze. Tömeges kihalás szélén állunk, és maguk csak a pénzről meg az örök gazdasági növekedésről tudnak beszélni. Hogy merészelik?” – kérdezte könnyek között, feldúlva.

(A <https://contextus.hu> és <https://hu.euronews.com> nyomán. Fotó: Getty/Independent.uk. Letöltve: 2019. 11. 25.)

N 2 1 1 1 3 1 3 1 0 4

MELLÉKLET A II. RÉSZHEZ

Mészöly Ágnes – Molnár T. Eszter: Az Emberek Országa – Kalaallit Nunaat (részlet)

Kalaallit Nunaat – az Emberek Országa; 2646-ban, a cselekmény évében a kultúra utolsó menedéke a Harmadik Háború és a klímaváltozás miatt szinte lakhatatlanná vált bolygó
Heim – az Emberek Országának elit iskolája; diákjai nem érintkeznek a külvilággal
Umia és Nanouk – testvérek, a Heim diákjai
Tootega – évfolyam-felügyelőnő a Heimbán
omaju – törzsi társadalomban élő lények gyűjtőneve; az Emberek Országának ellenségei

Órákon át gyalogoltak. Umia többször úgy érezte, hogy képtelen tovább menni, de az egyik vadember valami meglepően friss ízű folyadékot diktált bele egy kopott műanyag palackból.
 [...]

Néhány óra múlva megállít parancsolt a menetet vezető harcos. A foglyokat leültették egy omladozófélben lévő fal árnyékába, és most mindenkit megitattak a kellemesen fanyar italból, aztán az egyik omaju ételnek tűnő valamit halászott elő egy nagyobb zsákból, és kiosztotta a menet tagjai között.

A hőség nem volt elviselhetetlen, de ezt csak az útra boruló, buja fáknak köszönhetették. A levegő alig mozdult, különböző, soha nem érzett illatoktól és rengeteg párától terhesen ült meg a lombok alatt. Umia bizalmatlanul fükészte a rengeteget. Még sosem volt ilyen közel ahhoz, amit az ősei természetnek neveztek, és ami egyszerre volt csábító és félelmetes. A csendet csak néha törte meg egy-egy omaju vakkantása vagy morgása, amire hasonló vakkantás vagy morgás volt a válasz.

Umia bizalmatlanul méregette az ételt, de Nanouk gondolkodás nélkül beleharapott.

– Az Atyákra! ez finom! – mondta tele szájjal. – Soha az életemben nem ettem ennyire finomat. Mi lehet ez?

– Hús, igazi, hamisíthatatlan hús – szaglászta Tootega a vörösesbarnára sült darabot. – Néhány napja még az erdőben szaladgálhatott.

– De hát a húsevés barbár dolog! Nem beszélve arról, hogy mekkora szerepet játszott a klímakatasztrófában – kezdte Umia a leckét, amit nem csak a Heim tanulói, de minden Kalaallit Nunaat-i kisiskolás kívülről tudott.

– Akkor is hihetetlen jó. Ehhez képest a proteinrudak meg a fehérjezsélé...

– Képtelen vagyok beleharapni!

– Pedig jó lenne, ha összeszedné magát – mondta Tootega. – Szükségünk lesz az erőnkre, maga meg napokon át csak öklendezett...

– Most is öklendezni fogok – ellenkezett Umia, és elhatározta, hogy azért sem kóstolja meg, de azért bizalmatlanul megszagolta a húst.

Sajnos észvesztően jó illata volt.

– Ha itt ilyen az ellátmány, lehet, hogy átállok hozzájuk – kedélyeskedett Nanouk.

– Csak nehogy magából is idejekorán ellátmány legyen! – hűtötte le Tootega. – Jó lenne, ha nem felejtené el: az élete addig tart, amíg saját lábán eljut oda, ahova vinni akarják. Ne legyenek illúziói, ne higye, hogy az omajuk gáláns vendéglátók, akik megbocsátják ezt a kis félreértést, vagy akikkel tárgyalhat...

Umia próbált Tootegára figyelni, de a kezében lévő étel egyre inkább megbolondította az érzékeit. A szája szegletében elcsöppent egy nyálbuborék. Nagyon nyelt, aztán óvatosan megkóstolta a húst.

– Ha nem ízik, ideadhatod – ajánlkozott Nanouk, talán hogy belefojtsa a szót.

Umia válaszolt valami gorombát, de az öccse nem értette, a lány addigra ugyanis szinte az egész húst befalta.

Közben próbált nem gondolni rá, hogy vajon milyen lényt kellett meggyilkolni, hogy ő jöllakhasson.

(Mészöly Ágnes – Molnár T. Eszter: Az Emberek Országa – Kalaallit Nunaat. Pozsonyi Pagony Kft., 2019. 219–224. old.)

N 2 1 1 1 3 1 3 1 0 5

I. RÉSZ

Az I. rész feladatai a „Ne rám figyeljetek, hanem a tudósokra!” – Greta Thunberg üzen a világnak című szöveghez kapcsolódnak. Figyelmesen olvasd el a mellékelt szöveget, majd oldd meg a feladatokat!

1. a) Mi a szöveg 1. bekezdésének a célja? Karikázd be a legmegfelelőbb válasz betűjelét!

- A a szöveg egészének az összefoglalása
- B az olvasó figyelmének a felkeltése
- C felhívás egy iskolai sztrájkra
- D egy mozgalom bemutatása

(1 pont)

1. b) Mivel, illetve hogyan valósítja meg ezt a célt a szöveg szerzője?

(1 pont)

2. Írd a vonalakra, milyen események váltották ki Greta-ban azt, hogy nyilvánosan fellépjen a bolygónk védelme érdekében, továbbá hol és mikor történtek ezek!

Események: _____

Helyük: _____

Idejük: _____

(2 pont)

3. Hány éves volt Greta az első sztrájkja idején, és hol tartotta azt? Írd a vonalra!

Életkor: _____

Helyszín: _____

(1 pont)

4. Fogalmazd meg a 3. bekezdés alapján, mivé nőtte ki magát Greta sztrájksorozata, és milyen méreteket öltött 2019-ben!

(1 pont)

5. Sorolj fel 2019-ből három olyan eseményt, amelyek azt bizonyítják, hogy Greta a tevékenysége által befolyásos ember lett!

(1 pont)

6. Nevezz meg egy konkrét esetet, amely arról tanúskodik, hogy Greta nagyon környezettudatosan él!

(1 pont)

7. Igazak (I) vagy hamisak (H) az alábbi állítások? Karikázd be az I vagy a H betűt!

Greta Davosban a világ vezetőinek az érzelmeire akart hatni a beszédével. I H

A Lelkiismeret Nagykövete-díjat egyének és csoportok egyaránt kaphatják. I H

Greta szerint a vezetőknek fontosabb a bolygó élővilága, mint a pénz. I H

(3 pont)

N 2 1 1 1 3 1 3 1 0 7

8. Értelmezd a szöveg címében olvasható idézetet!

(1 pont)

9. Magyarázd meg saját szavaiddal az alábbi szószerkezet aláhúzott szavának a jelentését!

beolvasott a szenátoroknak _____

(1 pont)

10. Fogalmazd meg saját szavaiddal az alábbi mondat dőlt betűs részének a jelentését!

(A szigorú tekintetű tinédzser lány arca és felhívása) *egy csapásra bejárta a világajtót.*

(1 pont)

11. Írd az alábbi két idegen szó elé annak a jelentésnek a betűjelét, amellyel a szövegben szerepelnek!

a) _____ demonstráció A bemutatás

B tüntetés

b) _____ klíma A éghajlat

B léggondicionáló berendezés

(1 pont)

12. Pótold értelemszerűen a mondatokban az örökk szóból képzett szavakat!

A klímakutatók _____ harcot folytatnak a politikusokkal.

Greta Thunberg a szüleitől _____ a kiállás bátorságát.

(2 pont)

13. Mi igaz a bal oldalon levő szópárokra? Mindegyik elő írd oda a megfelelő betűjelet a jobb oldali oszlopból!

- világsajtó és klímacsúcs
- tinédzser és nemzetközi
- legrangosabb és legbefolyásosabb
- közölni és mondani

- A Mindkét szó főnévi igenév.
- B Mindkét szó összetett szó.
- C Mindkét szó magas hangrendű.
- D Mindkét szó felsőfokú melléknév.

(2 pont)

14. Húzd alá a táblázatban a megadott földrajzi nevekből képzett melléknevek helyesen írt alakját!

TULAJDONNÉV	MELLÉKNÉV
Davos	davosi
New York	new yorki

(1 pont)

15. Tedd az aláhúzott igéket egyes szám második személybe! Az idő, a ragozás és a mód maradjon változatlan!

Azt akarom, hogy pánikoljatok.

Érezzétek a félelmet, amit én érzek minden nap!

(2 pont)

N 2 1 1 1 3 1 3 1 0 9

16. Pótold a mondatokban a megadott szavak megfelelő alakját! Ügyelj a helyesírásra!

A klimatológia tudománya a légköri _____ foglalkozik.
(jelenségek)

A Föld időjárási _____ csak 200 éve vannak feljegyzéseink.
(viszonyai)

Nehéz megjósolni, hogy az adott év _____ melegebb lesz-e az előzőnél.
(átlagos)

(3 pont)

17. Elemezd aláhúzással az alábbi mondatot!

A diáklány a parlament elé vonult sztrájkolni.

(3 pont)

18. a) Karikázd be az alábbi mellékmondat fajtáját jelölő betűjelet!

Egyedül ült az aszfalon, mert senki sem csatlakozott hozzá.

- A alanyi mellékmondat
- B állapothatározói mellékmondat
- C helyhatározói mellékmondat
- D okhatározói mellékmondat

(1 pont)

18. b) Folytasd az alábbi tagmondatot a szöveghez tartozó fotó segítségével úgy, hogy kapcsolatos mellérendelő összetett mondatot kapjál!

Egyedül ült az aszfalon, _____

(1 pont)

19. Végül nem Greta Thunberg kapta a Nobel-békedíjat. Képzeld el, hogy miután ez kiderült, lehetőséged volt Gretának feltenni három kérdést! Fogalmazd meg őket és képzeleted alapján a lány válaszait is! Kerüld az *igen* és *nem* választ!

A	B	C	D
2	1	2	1

N 2 1 1 1 3 1 3 1 1 1

II. RÉSZ

A II. rész feladatai Az *Emberek Országa – Kalaallit Nunaat* című mű részletéhez kapcsolódnak. Figyelmesen olvasd el a szöveget (részletet), majd oldd meg a feladatokat!

1. Igazak (I) vagy hamisak (H) az alábbi állítások? Karikázd be az I vagy a H betűt!

A szöveg egy dráma részlete, mert párbeszéd is van benne.

I H

A szöveg cselekménye egy helyszínen játszódik.

I H

A szöveg egyes szám első személyben íródott.

I H

A szöveg cselekménye rövid időt ölel fel.

I H

(2 pont)

2. a) A szöveg szereplőit két csoportra oszthatjuk. Sorold fel, illetve nevezd meg őket!

1. csoport: _____

2. csoport: _____

2. b) Fogalmazd meg röviden, milyen a viszony a két csoport tagjai között!

(2 pont)

3. Mi igaz az őrökre? Karikázd be az igaz válasz betűjelét!

- A Emberi nyelven kommunikálnak egymással.
- B Húsevők.
- C Fejlett civilizációhoz tartoznak.
- D Az emberek szövetségei.

(1 pont)

4. a) Milyen érzéssel töltötte el a lányt a természet közelsége?

(1 pont)

4. b) Miért volt rá ilyen nagy hatással?

(1 pont)

5. a) Mivel táplálkoztak a Heim diákjai? Nevezz meg két ételt!

(1 pont)

5. b) Mit tanítottak nekik a húsevésről? Két dolgot említs!

(1 pont)

6. Fogalmazd meg, milyennek találta a fiú a kapott húst!

(1 pont)

7. Ki akart ellenszegülni a húsevésnek, és végül sikerült-e ez neki?

(1 pont)

N 2 1 1 1 3 1 3 1 1 3

8. Fogalmazd meg, mit akart mondani az egyik szereplő a másiknak az alábbi mondattal!

„Csak nehogy magából is idejekorán ellátmány legyen!”

(1 pont)

9. Magyarázd meg röviden (egy szóval vagy szószerkezettel) az alábbi mondat jelentését!

„A szája szegletében elcsöppent egy nyálbuborék.”

(1 pont)

10. Milyen költői képek az alábbiak? Írd a megfelelő válasz betűjelét a vonalra!

buja fák

A metafora

a levegő alig mozdult

B költői jelző

C szimbólum

D megszemélyesítés

(1 pont)

11. Írj ki két hangutánzó szót A hőség... kezdetű bekezdésből!

(1 pont)

12. Mészöly Ágnes és Molnár T. Eszter a 20. század hetvenes éveiben születtek. Számozással állítsd az alábbi írókat születésük szerint növekvő sorrendbe! Az 1-es szám a legrégebben születettet jelölje!

Mészöly Ágnes
 Mikszáth Kálmán
 Móricz Zsigmond
 Nógrádi Gábor

(1 pont)

13. a) Húzd alá az alábbi műcímek közül a regényeket!

Hét krajcár

A kőszívű ember fiai

A néhai bárány

A Pál utcai fiúk

Légy jó mindenhalálig

(1 pont)

13. b) Írd a szereplők neve mellé a megfelelő regény címét az a) feladatból!

Áts Feri _____

Pósalaky úr _____

(1 pont)

N 2 1 1 1 3 1 3 1 1 5

15/16

14. Vajon hogyan ejtették foglyul Umiáékat a fogvatartóik? Meséld el ennek a történetét Umia nevében 6–7 mondatban! Az írás során vedd figyelembe a szövegben található információkat, és fantáziálj!

A	B	C	D
2	2	1	1

Összpontszám: 60

Üres oldal

Ide ne írj! Ide ne írj!